

Friluftsliv, en kulturell upplevelse

- Från kursplan till lektion

Paulina Trense & Teresia Lidén

GYMNASTIK- OCH IDROTTSHÖGSKOLAN
Självständigt arbete, grundnivå 99:2013
Ämneslärarprogrammet 7-9

Seminariehandledare: Mikael Mattsson
Examinator: Bengt Larsson

Sammanfattning

Syfte: Syftet med uppsatsen är att undersöka hur friluftslivet ser ut på lektionerna i grundskolans årskurs 7-9. Det undersöks även eventuella skillnader i undervisning av friluftsliv i storstads- och glesbygdsskolor. Studien undersöker vad läraren har för syfte med valda aktiviteter samt vad de upplever är de största skillnaderna från den aktuella läroplanen Lgr 11 och den förra läroplanen Lpo 94.

- Hur upplever lärare skillnaden mellan den tidigare läroplanen (Lpo94) och den nuvarande (Lgr11)?
- Hur ser undervisningen i friluftsliv ut i skolan i praktiken jämfört med i läroplanen/kursplanen?
- Vad kan lärare ha för syfte med det valda innehållet i friluftsupervisningen?
- Hur ser undervisningen i friluftsliv ut på en skola i glesbygden jämfört med en skola i storstaden?

Metod: Intervju är den metod som är vald för arbetet. Urvalet är fyra idrottslärare vid grundskolans årskurs 7-9. Idrottslärarna blev intervjuade under drygt 50 minuter vardera. Den intervjuform som användes var semistrukturerad intervjumetod. Frågorna var formulerade så att de fick svara med sina egna ord och tankar.

Resultat: Skolorna i storstaden visade sig ha sämre förutsättningar, framförallt tidsmässiga och miljömässiga möjligheter, än vad skolorna på glesbygden hade. Lärarnas syfte med lektionsinnehållet var framförallt att eleverna skulle få en god upplevelse av friluftsliv. Lärarna ansåg att den väsentliga skillnaden mellan de två senaste läroplanerna var att ämnet hade blivit allt mer teoretiskt. Alla fyra lärare menade på att de sett en klar skillnad mellan läroplanerna och att friluftslivet hade tagit större plats i Lgr 11. Av innehållet i friluftsupervisningen är det orienteringen som är mest prioriterat hos lärare. Undervisningen av friluftsliv och utevistelse bedrivs främst under hösten och våren.

Slutsats: Friluftsliv är fortfarande ett moment under utveckling och lärare har problem med att skapa ett bra lektionsinnehåll utifrån sina förutsättningar. För att kunna bedriva friluftsliv i undervisningen på ett sätt som når upp till kursplanens krav måste skolorna ha i många fall större möjligheter. I lärarnas syfte med friluftsupervisningen har färdighetsinläring en central roll men med ett perspektiv på att lära sig genom upplevelse.

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	1
1.1 Bakgrund	1
1.1.1 Kursplaner för Idrott och Hälsa.....	2
1.1.2 Kulturella traditioner	3
1.4 Tidigare forskning	3
1.4.1 Friluftsliv	3
1.4.2 Friluftsliv i skolan	5
1.5 Syfte och frågeställningar.....	6
1.6 Teoretiska begrepp	6
2. Metod	8
2.1 Urval.....	8
2.2 Genomförande	8
2.3 Datainsamlingsmetod	9
2.4 Databearbetning	9
2.5 Tillförlitlighetsfrågor.....	9
2.6 Etiska aspekter.....	10
3. Resultat.....	11
3.1 Hur upplever lärarna skillnaderna mellan den nya och den gamla läroplanen?.....	11
3.2 Hur ser friluftslivsundervisningen ut idag?	12
3.2.1 Hur arbetar lärarna med kulturella traditioner i skolan?	13
3.2.2 Hur arbetar lärarna med nödsituationer och is-vett i skolan?.....	13
3.3 Vad för förutsättningar finns för att bedriva friluftsliv?	14
3.4 Finns det tidsmässig möjlighet till att bedriva friluftsliv som lärare vill?	14
3.5 Finns det goda möjligheter till att nyttja den miljö som finns omkring skolan för friluftsliv?	15
3.6 Vad är syftet lärarna vill förmedla med sina aktiviteter till eleverna?	16
3.6.1 Vad är viktigast att förmedla, god kunskap eller upplevelse?.....	16
3.7 Hur man ska få elever att fortsätta att vistas i naturen och vara fysiskt aktiv?	17
4. Analys.....	18
4.1 Läroplansteori.....	18
4.2 Ramfaktorteorin	19
5. Diskussion	21
5.1 Sammanfattning	25
5.2 Metoddiskussion.....	26
5.2.1 Förslag på vidare forskning.....	27
6. Käll- och litteraturförteckning.....	28
Tryckta källor	28

Elektronisk källa..... 29

Bilaga 1 Käll- och litteratursökning

Bilaga 2 Intervjumall

1. Inledning

1.1 Bakgrund

I jämförelse med den föregående läroplanen från 1994 (Lpo 94) har kunskapsområdet friluftsliv tagit större plats i den aktuella läroplanen från 2011 (Lgr 11). Där står det att undervisningen ska främja ett fortsatt fysiskt aktivt liv och ett intresse för att vistas i naturen. Vad lärarna väljer för aktiviteter i sin undervisning kan ha betydelse för elevers intresse för fysisk aktivitet och vistelse i naturen. Lärare kan använda sig av samma aktivitet men ha olika syften, vilket kan bidra till att eleverna får olika upplevelser. De aktiviteter som väljs är beroende av de förutsättningar som finns. Studien ämnar undersöka hur idrottslärare i skolor på glesbygden och i storstaden arbetar med kunskapsområdet friluftsliv. En sak som kan skilja dem emellan är att skolor i storstaden har färre tillgångar till skog och mark för att bedriva friluftsliv jämfört med skolor på glesbygden. Detta är ett relativt outforskat område. Den befintliga tidigare forskningen som berör det allmänna friluftslivet och dess status i undervisningen.

Uppsatsen har ett lärarperspektiv och handlar om hur lärare i grundskolan arbetar med läroplanen i friluftsliv. Studien undersöker hur lärare omvandlar det som anges som kunskapskrav för området friluftsliv i Lgr 11 till lektionsinnehåll. Vad är det för aktiviteter som väljs och vad har läraren för tankar kring dessa? Trots att lärare väljer samma aktiviteter kan syftet vara olika. Detta påverkar vad som förmedlas till eleverna, exempelvis om det är fokus på upplevelse eller tävling? I studien undersöks även hur friluftslivet kan skilja sig mellan en skola i storstaden och i glesbygden. Med glesbygd menas områden som ligger utanför storstäder som t.ex. Stockholm, Göteborg eller Uppsala. Storstad beräknas som en stad med ett invånarantal över 100 000 (Nationalencyklopedin). Kan olika ramfaktorer ligga till grund för vad läraren väljer att undervisa i? Detta är intressant att studera då friluftsliv är en viktig del i undervisningen och även en väg till att skapa ett livslångt intresse hos eleven.

Tidigare har friluftsliv varit en mindre del i ämnet idrott och hälsa (Larsson H. & Redelius K. 2004 s.172). I Lgr 11 är en av de stora skillnaderna att friluftsliv har tagit större plats. Kursplanen består nu av tre centrala områden där friluftsliv är ett av dem (Skolverket 2011 s.54). I ämnets syfte framgår det att ett intresse hos eleven för att vistas i naturen ska utvecklas (2011 s.51). Det gör att det blir relevant att undersöka om friluftsliv har fått större status och om lärarna har tagit hänsyn till friluftslivets prioritet. Förändringen som skett i läroplanen skapar en fråga: Hur tolkar lärarna läroplanen och sedan utformar ett lektionsinnehåll? I uppsatsen undersöks vad det är för aktiviteter som lärare använder sig av och vad de har för lärandesyfte inom friluftslivsundervisningen.

1.1.1 Kursplaner för Idrott och Hälsa

Nedanför presenteras kursplanen från den nuvarande läroplanen Lgr 11 och den föregående läroplanen Lpo 94. Lpo 94 har två delar vilka är nationella strävansmål och nationella mål. Friluftsliv är ett av de sju nationella målen . I Lgr 11 har friluftsliv och utevistelse en egen del i kursplanen med fem kriterier som utgör ett av de tre kunskapsområdena.

I denna uppsats presenteras de nationella målen där momentet friluftsliv och utevistelse ingår.

1.1.1.1 Lpo 94 Kursplan- Idrott och Hälsa

Nationella mål

Eleven skall

- Ha kunskaper om friluftsliv och vistelse i naturen, känna till allemansrätten och kunna orientera i okänd natur genom att använda olika hjälpmedel (Skolverket 1996 s.49).

1.1.1.2 Lgr 11- Friluftsliv och utevistelse

- Att orientera i okända miljöer med hjälp av kartor och andra hjälpmedel för positionering.
- Hur olika friluftslivsaktiviteter kan planeras, organiseras och genomföras.
- Rättigheter och skyldigheter i naturen enligt allemansrätten.
- Kulturella traditioner i samband med friluftsliv och utevistelse.

- Badvett och säkerhet vid vatten vintertid. Hantering av nödsituationer i och vid vatten med alternativa hjälpredskap, enligt principen för förlängda armen.
(Skolverket 2011 s.54)

1.1.2 Kulturella traditioner

I studien kommer även kulturella traditioner att behandlas. Det är ett svårt begrepp att definiera, men i kommentarsmaterial till kursplanen Idrott och Hälsa tydliggörs hur man ska arbeta med kulturella traditioner i undervisningen.

”Kursplanen lyfter fram naturen som en plats för avkoppling och rekreation och en plats där man kan ägna sig åt olika rörelseaktiviteter. Som tidigare framhållits påverkar geografiska förutsättningar, som tillgången till natur och olika naturtyper, vilka möjligheter som finns att genomföra friluftsliv och utevistelser i undervisningen. Genom innehållet *kulturella traditioner i samband med friluftsliv och utevistelse* i årskurserna 7–9 kan undervisningen ge eleverna historiska och andra perspektiv på friluftsliv. På så vis kan de få förståelse för varför vissa traditioner har vuxit sig starkare än andra i olika trakter, och hur synen på många fysiska aktiviteter har förändrats med tiden. Till exempel hur skidåkning har utvecklats från ett outhärligt sätt att ta sig fram vintertid vid jakt och boskapsskötsel, till tävlingsport och en populär form av rekreation.”(Skolverket 2011 s.18)

1.4 Tidigare forskning

1.4.1 Friluftsliv

Det finns olika sätt att definiera begreppet friluftsliv. En definition av friluftsliv är att all sorts fysisk aktivitet och vistelse utomhus räknas som friluftsliv. Det ska bidra till ett miljöombyte och naturupplevelse. Friluftsliv, friluftsturism och friluftssport är tre begrepp av friluftsliv (Larsson H. & Meckbach J. 2010 s.141). Friluftsliv har fokus på identifikation vilket menas med att främja till att eleven skall skapa en självuppfattning och fokuserar på upplevelsens ”här och nu”. Med friluftsturism är det naturupplevelse och rekreation som är syftet. I friluftssport ligger fokus på prestation och tävling i aktiviteterna.

Friluftsliv: a contribution to equity and democracy in Swedish Physical Education? An analysis of codes in Swedish Physical Education är en vetenskaplig artikel som handlar om friluftsliv i den svenska skolan. Det konstateras att friluftsliv har tagit större plats i läroplanen idag. Det visas samtidigt att lärare överlag anser att friluftsliv inom skolramarna är begränsat och svårt att genomföra (Backman 2011 s.271). I artikeln beskrivs friluftsliv i den svenska skolan och hur skolan anordnar speciella friluftsdagar några gånger om året för att innefatta friluftsliv. Friluftsliv ska undvika krav på prestation och tävling (Backman 2011 s.270- 271). Sammanfattningsvis studeras lärarnas syfte med undervisningen och vad det är som är svårt att genomföra med momentet friluftsliv och utevistelse.

Peter Bentsen har skrivit boken *Friluftsliv – Natur, Samfund og Paedagogik* (2009). Den handlar om friluftsliv ur både ett historiskt och ur ett pedagogiskt perspektiv. Författaren delar in friluftsliv i tre olika delar: Friluftssport, friluftsturism och identifikation (2009 s.41). Friluftssporten är inriktad på tävling och rekord. Allt är inriktat på prestation och det sker ”mot naturen”. Däremot sker friluftsturismen ”i naturen”, syftet är rekreation och att vara i naturen. Det sistnämnda begreppet, friluftsliv, står identifikation i centrum. Allt sker med naturen och det bygger på att man vill skapa en relation med den.

Bentsen skriver också att om människor har nära till natur, parker och gröna områden idkar de mer friluftsliv. Har människor tillgång till gröna områden vid arbetsplatsen eller skolan så kommer de att automatiskt vistas mer ute än de som saknar tillgång till det (2009, s.56-57).

I boken *Idrott som social markör* skriven av Lars- Magnus Engström beskrivs olika idrottspraktiker. Vi väljer att lyfta de idrottspraktiker som berör ämnet friluftsliv. Praktikerna är: utmaning och äventyr, färdighetsinläring, estetisk verksamhet samt rörelse- och koncentrationsträning (1999 s.36). Praktikerna har olika syften i utövandet av olika aktiviteter. Till exempel kan skridskoåkning utövas med syftet utmaning och äventyr. Samma aktivitet kan utövas men med ett annat syfte som färdighetsinläring. Praktikerna är olika hos olika individer trots samma aktivitet. Syftet behöver inte vara samma med träning och fysisk aktivitet. Den estetiska verksamheten beskriver Engström som en konstform där det uppfattas som vackert. (1999 s.32) Eleverna ska söka det konstnärliga och även det personliga uttrycket i sin aktivitet för att det ska vara en estetisk verksamhet. Den sistnämnda praktiken är rörelse och koncentrationsträning och Engström jämför det med exempelvis yoga. Några bestämda rörelser utförs med stor koncentration. Aktiviteterna ska utföras med målet en ökad självbehärskning genom andningsövningar och kroppsövningar.

Har lärare olika syften med de aktiviteter de väljer? Vad för praktiker kan lärarna tänkas ha med aktiviteter de valt? Skiljer det sig mellan idrottslärare? Med hjälp av Engströms praktiker kan vi få en bättre uppfattning om vad lärare tänker kring friluftsliv och valet av aktivitet.

1.4.2 Friluftsliv i skolan

I boken *Mellan nytta och nöje* skriver Jane Meckbach ett kapitel om Idrott och Hälsa. Är det ett ämne i förändring eller är det sig likt (2004 s. 81)? Meckbach tar upp vad ämnet innehåller enligt Lpo 94 och hur ämnet är formulerat kring strävande- och uppnåendemål. Det undersöks vad lärare väljer att förmedla till eleverna, vad lärare tänker om ämnet samt vad som sker i gymnastiksalarna under skoltid. Resultatet av studien var att bollspel är något som tagit över i idrottsundervisningen. Friluftsliv och utevistelse hade fått en undanskymd plats. Författaren hävdade att detta resultat kräver en förändring i ämnet Idrott och hälsa. Studien är baserad på intervjuer som kommer vara ett stöd för utformning av intervjufrågorna i vår undersökning.

Erik Backman skriver i samma bok ett kapitel om friluftsliv i grundskolan. Där tar Backman upp friluftslivet i Lpo 94 och säger så här om det: "Förekommer sparsamt i undervisningen" (2004 s.172). Backman skriver att man i tidigare forskning har sett ett samband mellan utövande av friluftsliv på fritiden och ekonomiska förutsättningar. Han skriver också om det kulturella värdet av friluftsliv i Lpo 94. Studien författaren har gjort är fokus på hur lärare respektive elever uppfattar friluftsliv i skolan (2004 s.173).

Suzanne Lundvall har skrivit i boken *Lärande i friluftsliv* om vad som ingick i friluftslivet i Lpo 94. Fokus då var att eleverna skulle förstå vikten av säkerheten, att kunna klä sig rätt, ha kunskap om allemansrätten och hantera nödsituationer (2011 s.16). Hon tar upp vikten av friluftsliv som kunskapsområde i skolan. Fokus ska ligga på ett livslångt lärande där eleverna fostras till att förhoppningsvis kunna skapa en relation till friluftsliv (2011 s.22).

Friluftsliv har sedan långt tillbaka i våra historiska rötter varit ett kulturellt fenomen (Sandell K, Arnegård J. & Backman E 2011 s.67). Idag finns det generellt ett svalt intresse för friluftsliv främst hos ungdomar i grundskolans senare del. Eftersom att undervisningen i friluftsliv och utevistelse varit begränsad och näst intill obefintlig så har därför steget tagits att göra detta till ett kunskapskrav för att öka dess värde. Författaren talar för att lärare måste försöka ta in mer äventyr och problembaserat lärande i sin undervisning för att där med öka

elevers intresse. Genom att ge eleverna utmaningar och möjligheter att logiskt försöka lösa problem så kan de utveckla grundläggande kunskaper i naturen i t.ex. matlagning, starta eld, bygga vindskydd (2011 s.78).

1.5 Syfte och frågeställningar

Syftet med uppsatsen är att undersöka hur friluftslivet ser ut på lektionerna i grundskolans årskurs 7-9. Det undersöks även eventuella skillnader i undervisning av friluftsliv i storstads- och glesbygdsskolor. Studien undersöker vad läraren har för syfte med valda aktiviteter samt vad de upplever är de största skillnaderna från den aktuella läroplanen Lgr 11 och den förra läroplanen Lpo 94.

- Hur upplever lärare skillnaden mellan den tidigare läroplanen (Lpo94) och den nuvarande (Lgr11)?
- Hur ser undervisningen i friluftsliv ut i skolan i praktiken jämfört med i läroplanen/kursplanen?
- Vad kan lärare ha för syfte med det valda innehållet i friluftundervisningen?
- Hur ser undervisningen i friluftsliv ut på en skola i glesbygden jämfört med en skola i storstaden?

1.6 Teoretiska begrepp

I detta arbete används Göran Lindes läroplansteori av lärares sätt att tolka läroplanen för att sedan arbeta med den i praktiken. Linde har specialiserat sig på att forska i ämnet läroplaner och undervisning. Han har skrivit en bok som heter *Det ska ni veta!* (2011 s. 9-18) som han använder sig av läroplansteorier. Historiskt sätt har människor intresserat sig för läroplaners utformning och innehåll och vad som påverkat undervisningen (2011 s. 10). Ett nyckelord som ständigt är återkommande är ”stoffet” som står för innehåll och är kopplat till urvalet i samband med undervisningen i skolan. Något som har stort inflytande till ämnets stoff är den individuella lärarens repertoar när det gäller lektionsplaneringar. I grunden är det läraren som har makten att utforma undervisningen och då med läroplanen som vägvisare. Det gör att stoffurvalet kan se annorlunda ut mellan olika lärares undervisning. ”Läroplansteorin handlar om vad som betraktas som giltig kunskap att lära sig i skolan och vilka mekanismer som verkar i skilda nivåer i systemet så att vissa innehåll lyfts fram”(Linde 2012 s.100). Uppsatsen ämnar undersöka innehållet i Lgr 11 inom friluftsliv. Läroplansteorin bygger på tre arenor som är formulering, transformering och genomförande. Formuleringen av läroplanen är det

som står och ingår i Lgr 11. Utifrån den ställdes frågor om stoff och vad det är som ska ingå enligt kursplanen. Samtidigt kom lärarnas tolkning av Lgr 11 fram och deras realisering av det i den nuvarande friluftsupervisning, vilket är en transformering av läroplanen. Den sista arenan är genomförandet, där går man djupare in på hur elever tar emot och uppfattar det realiserade innehållet i undervisningen.

Analysen inriktar sig främst på transformeringsarenan i hur lärare tolkar och realiserar sin undervisning utifrån Lgr 11. Läroplansteorin är ett verktyg för att analysera en av frågeställningarna som undersöker hur friluftsupervisningen ser ut utifrån Lgr 11. Kort sagt kan man ställa frågorna: Hur ser transformeringsarenan ut? Vad har lärarna valt ut för aktiviteter i friluftsupervisningen som stämmer överens med läroplanen?

Ramfaktorteorin är skapad av Urban Dahllöf (1967). I avhandlingen *Ramfaktorteorin och praktiskt förnuft* beskriver Lindblad, Linde och Naeslund Dahllöfs teori (1999 s.97-98). Ramfaktorteorin handlar om hur undervisningens resultat är kopplad till förloppet d.v.s. undervisningens gång vilket är begränsad efter olika ramfaktorer: den tid man har, elevernas varierande sammanhållningar och gruppstorlekar. Ramfaktorteorin kan beskrivas så här: Först utgår man från de ramfaktorer man har. Sedan sker processen (lektionens gång) och därefter skapas ett resultat. Resultatet är det som sedan har förmedlats till eleverna. Vad är möjligt och inte i gymnastiksalen?

En idrottslärare har begränsat med tid och material i skolans lärosalar, vilket gör att undervisningen blir begränsad. Ett scenario kan vara exempelvis en friluftsektion i skogsmiljö. Idrottsläraren måste först ha tillgång till en skog. Därefter planerar han/hon lektionens tid efter att ta sig till skogen och vad som krävs för eventuellt material. Är idrottsläraren ensam kan det bli ett problem om klassen är för stor. Läraren måste ta hänsyn till gruppens kompetens inom området. Detta scenario är ett exempel på hur mycket ramfaktorer som en idrottslärare måste ta hänsyn till. Ramfaktorerna bidrar till resultatet av lektionen.

I studien analyseras resultatet med hjälp av ramfaktorteorin i varför vissa aktiviteter väljs och andra inte. Samt sambandet mellan lektionens innehåll/ vad som lärs ut och teorin. Teorin hjälper oss att förstå skillnaden mellan friluftsupervisningen på skolan i glesbygden och i storstaden.

2. Metod

Metod som ligger till grund för studien är intervjuer. Den handlar om lärares arbete med friluftsliv i undervisningen i förhållande till den nya läroplanen Lgr 11, och en jämförelse mellan storstad och glesbygd samt vad lärare har för lärandesyfte. Studien har en kvalitativ ansats i form av intervjuer eftersom det är ett tillvägagångssätt som ger möjlighet att komma närmare in på ämnet. Det finns inget intresse av att få svaren i en frekvens utan att förstå lärarens tankesätt då det gäller deras friluftsupervisning, hur den är kopplad till Lgr 11. Jan Trost har skrivit boken kvalitativa intervjuer (2011, s. 32) han beskriver den kvalitativa intervjumetoden som fördelaktig när intresse av att förstå människors sätt att resonera eller reagera finns. När metoden väljs till ett arbete så är det viktigt att tillvägagångssättet stämmer överens med de frågeställningar man vill få besvarade (Rånäsdokumentet s.10).

2.1 Urval

Urvalet består av fyra lärare i grundskolan 7-9 varav två av dem undervisar i glesbygden och de andra två i storstaden. Uppsatsen har ett lärarperspektiv vilket styr urvalet. Tre lärare har utbildat sig på Gymnastik och Idrottshögskolan. Den fjärde har studerat på Bosön Idrottsfolkhögskola med kompletterande kurser. Lärarnas erfarenhet i yrket som idrottslärare har varierat vilket gör att det uppstår olika perspektiv på undervisningen inom friluftsliv. Syftet i uppsatsen är att undersöka hur friluftslektionerna ser ut på glesbygden jämfört med stadsbygden. Varför det inte ingår fler lärare i studien är p.g.a. att djupare intervjuer vill uppnås och för att tiden inte räcker till fler. Skolor som valdes till studien var de som godkände att genomföra en intervju. Tidigt mejlades lärare på glesbygd utanför Uppsala och i Stockholms innerstad. Det var ett bekvämlighetsurval då kontakt med skolorna fanns sen tidigare.

2.2 Genomförande

Ämnet som valts för uppsatsen handlar om friluftsliv med inriktning på lärare och deras friluftsupervisning. Efter att satt upp ett preliminärt syfte och frågeställningar börjades relevant litteratur eftersökas. Material fanns det mycket av som kunde stödja arbetet, vilket var positivt. Ingången till studien bestämdes att bli kvalitativ grundad på intervjuer. Under tiden arbetades det med att sammanställa intervjufrågor till frågeställningar och syftet. Mejl skickades ut till lärarna och det utformades med en förfrågan av intervju samt information av

studiens syfte och etiska aspekter. En efter en avverkades intervjuerna och till slut var datainsamlingen klar i råmaterial. Efter arbetades det med att transkribera data genom att lyssna på de inspelade intervjuerna och sedan skriva ned vad som sades för vidare arbete. När allt var bearbetat skrevs en grundad teori för att sammanfatta och för att underlätta att skriva en analys.

2.3 Datainsamlingsmetod

Intervjuerna formulerades genom en semistrukturerad intervjumetod vilket ingår i den kvalitativa intervjuformen (Patel R & Davidsson B. 2011 s.81-82). Det betyder att samma frågor kommer att ställas till intervjupersonerna i en viss ordning där frågorna är tematiserade. I intervjumallen sorterades frågorna efter fyra teman som är: allmänt, läroplan, friluftsliv och lärande/syfte. Intervjupersonerna får då möjlighet till att svara med sina egna ord och tankar då frågorna är öppna. Intervjuerna genomfördes i intervjupersonernas arbetsmiljö.

2.4 Databearbetning

I studien valdes att arbeta med data genom att först använda en grundad teori (Patel & Davidsson 2003 s.121-122). Det vill säga att resultatet delades in i olika kategorier för att lättare kunna bearbetas. Därefter skapades olika dimensioner under kategoriseringen, det vill säga viktiga egenskaper som hörde till kategoriseringen. Under dimensionerna valdes det ut kvalitéer utifrån det lärarna uttryckt sig kring kategorierna. Allt handlar om att hitta ett mönster i svaren. Denna typ av metod valdes för att kunna skapa en struktur och för att underlätta utförandet av analysen.

2.5 Tillförlitlighetsfrågor

Enligt Ulf Bjereld och kollegor i boken *Varför vetenskap?* (2009 s.115) är validitet som vad som mäts i forskningsarbete, och reliabilitet med hur det mäts. Validiteten i arbetet anses vara god då en kunskap problemområdet finns. Efter syftet med uppsatsen utformats valdes en relevant metod för att undersöka det. Det stod mellan observation och intervju. Observation skulle bli svårt att göra för att undersöka lärarens egen upplevelse därför blev det intervju. När intervjufrågorna var klara genomfördes en pilotintervju. Den utfördes på en idrottslärare som undervisar i årskurs 7-9. Efter pilotintervjun justerades några frågor för att inte bli ledande.

Intervjuerna spelades in på mobiltelefoner. En bekväm situation skapades för intervjupersonerna genom att förklara vad intervjun skulle handla om, hur lång tid den skulle ta och att han/ hon var anonym. Under intervjun ställdes riktade följdfrågor för att intervjupersonen skulle öppna sig. Efter intervjuerna transkriberades inspelningarna och skickades ut till intervjupersonerna för ett godkännande. Samtliga intervjuer godkändes (utan kommentarer, ändringar eller tillägg). Det kan bidra till att det uppstår en trovärdighet gällande samförståndet mellan intervjupersonerna och intervjuarna. Patel och Davidsson beskriver i boken *Forskningsmetodikens grunder* (2003 s.101) att man kan använda sig av strukturerade intervjuer för att uppnå hög tillförlitlighet. Detta är något som har gjorts genom att utforma intervjun enligt en mall med fasta frågor. Intervjufrågorna valdes att inte skickas ut till intervjupersonerna för att spontana svar eftersöktes. Däremot kan detta minska reliabiliteten. Om intervjufrågorna valts att sändas ut till lärarna innan intervjun genomfördes hade svaren kanske blivit mer genomtänkta och att de håller sig till ämnet.

2.6 Etiska aspekter

Ett vetenskapligt arbete bygger på etiska aspekter. I boken *Examensarbetet i lärarutbildningen* (Johansson & Svedner 2010 s. 22) finns grundläggande villkor för att bilda en ömsesidig respekt till sina deltagare i undersökningen. I studien informeras deltagarna om syftet med undersökningen och även hur den skulle gå till. Dessutom berättas vad undersökningen ska användas till, alltså ett examensarbete. Det ingår även att deltagarna ska vara medvetna att de när som helst under intervjun får avbryta eller undvika att svara på frågor eftersom deras deltagande är frivilligt. De har även rätt att ställa frågor när de vill. En annan viktig del inom ett vetenskapligt arbete är att det ska innehålla konfidentialitet, det vill säga att deltagarna ska veta att de har möjlighet till anonymitet för att kunna skydda sin identitet. När mejlet utformades informerades intervjupersonerna om dessa krav och riktlinjer. Vid intervjutillfället upprepades informationen för att säkerställa att intervjun skedde i ett samförstånd.

3. Resultat

För att särskilja de fyra idrottslärare som deltog i undersökningen åt kallas de i resultat- och diskussionsdelarna: Lärare A, B, C och D. Lärare A och B undervisar i storstadsskolor. Lärare C och D undervisar i glesbygdsskolor. Alla lärare är män. Lärare A har utbildning från Bosön Idrottsfolkhögskola medan de andra lärarna hade utbildning från Gymnastik och idrottshögskolan. Resultatet är indelat i rubriker efter frågeställningarna. Under rubrikerna är baserat på innehållet från intervjuerna som berör frågeställningarna.

3.1 Hur upplever lärarna skillnaderna mellan den nya och den gamla läroplanen?

Alla lärare hade noterat att det skett förändringar och att innehållet har tagit en helt ny form.

Lärare A säger: ”Hälsoperspektivet betonas mycket mer och friluftsliv har blivit mer teoretiskt generellt sätt.”

Han ansåg att ämnet fått en större teoretisk del inom planering och organisering av friluftsliv och utevistelse. Lärare B svarade: ”Ja, den har blivit tydligare. Det är svårare att uppnå ett A. kraven är högre och dokumentationen har blivit mer hos lärare.”

I likhet till Lärare A så tyckte även han att ämnet fått en större prägel av teori än tidigare. Båda lärarna för stadskola A och B tyckte det var positivt att friluftsliv och utevistelse blivit ett krav i läroplanen men såg dock de praktiska problemen i att deras brist i närhet till natur är en nackdel. Lärare C tyckte att övergången till Lgr 11 var bra eftersom han menade att Lpo 94 var för ”luddig” i sitt innehåll och att han nu fått bättre riktlinjer. Nu när friluftsliv och utevistelse blivit ett krav så upplever han att det ger större fokus på kunskap och även tydlighet i bedömning. Lärare D svarade: ”Lpo94 är min favorit jag har ju undervisat längre med den läroplanen så man har liksom blivit en liten expert på den. Jag tycker det har blivit större krav med den nya. Det tycker jag är dåligt. Förr hade jag mycket mer svampplockning men det har jag inte tid med längre. Den nya läroplanen har tagit gjort att jag fått begränsa mycket för att hinna med allt.”

Lärare D menar att Lpo 94 inte var så styrande som Lgr 11 är i hur undervisningen utformas. Han tyckte detta var en negativ förändring.

3.2 Hur ser friluftslivsundervisningen ut idag?

Det finns många saker som gemensamt visar hur friluftsliv och utevistelse ser ut i dagens skolor. Nästan alla lärare ansåg att momentet kan ha ett större utrymme i undervisningen än vad det har idag. Lärare D var ensam om att tycka att friluftsliv hade en större del i hans undervisning. Utifrån lärarnas berättelser ser vi att dagens friluftslivsundervisning främst sker under tidig höst eller under våren. Vinterfriluftslivet blir därmed försummat av flera anledningar. Dels på grund av ramfaktorer som stadsskolornas brist på närliggande natur men gemensam anledning till vinterfriluftslivets uteblivna prioritering är den ekonomiska faktorn.

Lärare C: ” Jag kan inte göra som jag önskar eftersom inte jag har utrustning till alla elever. Jag får inte säga till eleverna att skaffa utrustning vilket är dumt. Men förutsättningar för att ha friluftsliv finns absolut. Men med nya skollagen kan jag inte be eleverna köpa utrustning.”

Sammanfattningsvis upplever Lärare C att han har goda förutsättningar för att kunna bedriva längdskidåkning i skolans område men de ekonomiska skälen gör att han inte har den utrustningen han behöver. Den vinteraktivitet som skolorna använder sig mest av är skridskoåkning. Annars är det endast Skola C som har möjlighet att utföra en skiddag i Kungsberget eller Romme en gång per år. Skola A beskriver att de tidigare haft sådana utflykter men ekonomiska begränsningarna sätter nu stopp.

Av alla de friluftaktiviteter är det orientering som har haft störst fokus. Lärare B svarade om orientering att: ”Den är mest välutvecklad. Vi har Vitabergsparken att tillgå och vi åker även ut till Hellasgården flera gånger. Även Flaten åker högstadiet till.”

Han menar att det finns en tradition för orientering som följer den svenska undervisningen inom Idrott och Hälsa. De andra lärarna betonar också orientering väldigt utförligt. Upplägget har en progression som bygger upp elevernas säkerhet att orientera i okänd natur. Skolorna har avsatt en hel del tid till orientering då de har ett visst antal dagar varje år som sedan leder till en examinerande orienteringstävling. Den enda skolan som inte har något krav på tidtagning och tävling är skola C som endast kräver att eleverna ska hitta sina kontroller.

3.2.1 Hur arbetar lärarna med kulturella traditioner i skolan?

I Lgr 11 så står det att eleverna ska få uppleva friluftslivets kulturella traditioner. Lärare A tyckte bland annat att skridskor är en kulturell tradition som han kräver att alla elever ska kunna. Lärare B ansåg att längdskidor och vandring i natur är typiska kulturella aktiviteter som hör till det svenska friluftslivet. Han menade även att orientering är en kulturell tradition, vilket är den aktivitet han huvudsakligen arbetar med sina elever. Lärare C tyckte att det som man kallar allmänutbildning inom friluftsliv i kunskap hur man klarar sig i naturen är väsentligt. Han erkände att han kunde bli bättre på att trycka på det kulturella eftersom att hans elever till största del har svensk härkomst och att han ibland tar för givet att de får sin erfarenhet av sina föräldrar. *"Här är det ju rena rama Rednexasamhället"* säger han och skrattar när han tänker på det. Lärare D upplevde att kulturella traditioner i friluftsliv är en blandning av, dels uppleva den svenska naturen och dels praktiska kunskaper. Han tyckte även att det är viktigt att eleverna lär sig att vistas i vår natur och finna intressen i aktiviteter som sker i naturmiljö.

3.2.2 Hur arbetar lärarna med nödsituationer och is-vett i skolan?

Ett annat kunskapsområde som står med i läroplanen är det som handlar om is-vett och nödsituationer i samband med vatten och is. Lärarna på skola A och B hade ingen praktisk genomgång av detta ämne men hade istället teoretisk undervisning för sina elever. Skola C hade även teoretisk genomgång av is-vett och nödsituationer med hjälp av film. Dessutom försökte de simulera en övning ute på ett fält under vintern för att göra det praktiskt. Lärare C berättade då: *"Vi tar oss till fältet här utanför och provar på att kasta ut linor, sådana där som man livräddar varandra med. Det är uppskattat av eleverna även om det inte är på is."* Lärare C berättar att de alldeles nyligen fått uppgifter att ge deras elever utbildning av isvak till vintern. På skola D har de en vana att utföra detta moment praktisk och teoretiskt. De har filmer och diskussioner och avslutar med att träna med isdubbar och isvak i 9an.

3.3 Vad för förutsättningar finns för att bedriva friluftsliv?

I intervjuerna var det framförallt tre frågor som var inriktade på ramfaktorer. Första frågan handlade om förutsättningarna till att utöva friluftsliv på lektionerna. Där svarade lärarna olika.

Lärare A svarade att de inte hade goda förutsättningar varken ekonomiskt eller med tanke på närområdena. Lärare B svarade att det saknades förutsättningar. Läraren där tycker att tiden är knäppt tilltagen och att stödet av andra lärare saknas. Läraren A svarade såhär: *”Vi har inga idrottliga rektorer som vill ge oss tillräckligt med stöd.”*

Läraren tyckte även att det var för kort tid till att planera lektioner. Det krävs mer tid för att göra det bra. Lärare C säger att det är svårt att hinna med friluftsliv på 60 minuters lektioner. Förutsättningarna finns för att bedriva friluftsliv anser läraren, men det handlar mycket om det personliga intresset hos läraren. Läraren anser att han skulle prioritera friluftsliv mer om han hade ett större intresse. Lärare D anser att det finns goda förutsättningar då skogen ligger intill skolan och alla möjligheter finns till att olika typer av friluftaktiviteter kan utföras. Däremot tycker läraren att de ekonomiska förutsättningarna är dåliga. ”[...]det är mycket styrt med pengar. Och sen biter politikerna sig själva i rumpan. Tanken är ju god att man ska ha en avgiftsfri skola Men å andra sidan så blir det att det stoppar alltihop så ingenting i princip kan hända.” Läraren tycker även att det är svårt att få till friluftsliv i skolan då man behöver stöd av andra lärare vilket inte ges i alla lägen.

3.4 Finns det tidsmässig möjlighet till att bedriva friluftsliv som lärare vill?

Här har alla lärare svarat att det inte finns möjlighet att utöva friluftsliv med tanke på tidsbrist. Båda glesbygdsskolorna ansåg att de kunde utföra friluftsliv på lektionerna då de hade tillgång till skog och mark. Storstadsskolorna hade gemensamt att göra schemabrytande lektioner för att hinna till en park eller skog för att utföra friluftsliv. Vilket gör det begränsat att ha friluftsliv i skolan anser lärarna från storstadsskolorna.

3.5 Finns det goda möjligheter till att nyttja den miljö som finns omkring skolan för friluftsliv?

Den tydligaste skillnaden här var att storstadsskolorna svarade nej medan glesbygdsskolorna svarade att de hade förutsättningar. Lärare C svarade: ” Vi har bra förutsättningar då skogen ligger alldeles här utanför. Vi har även sjön som ligger här lite längre bort. Så det är bra förutsättningar vi har.”

Läraren berättade att orienteringen sker i olika skogar intill skolan. En skog har de för träning och en annan mer okänd för eleverna där de har orienteringsexamination. Lärare D svarade att de har bra förutsättningar med tanke på miljön. Där har de otroligt variationsrika miljöer. Sjö finns nära liksom skog och ängar. Detta är något läraren utnyttjar och bedriver friluftsliv under alla årstider. Lärare A svarade att det finns skogsdungar runt omkring skolan i dem kan inte bedrivas något större friluftsliv. Läraren berättar vidare att eleverna springer lika mycket på gatorna som de springer i skogen. Lärare B anser att de inte kan nyttja den miljö som finns omkring skolan. De har endast en allmän park att vara i.

Ett sidospår som lärare C kom in på var lärares relation till friluftsliv och vad det har för betydelse. Lärare C som ansåg att hans relation till friluftsliv var tämligen dålig förklarade att det var en av anledningarna till att hans undervisning kunde vara bättre. Läraren hade inte fått uppleva friluftslivet i sin uppväxt och hade därför fått sin kunskap från friluftslivundervisningen på Gymnastik och Idrottshögskolan. ”När jag kom till det gröna friluftslivet som är det första man genomgår på utbildningen så hade jag endast en sommarsovsäck som var så tunn att jag trodde att jag skulle frysa ihjäl”

Motsatt uppfattning hade lärare D som beskrev att han alltid haft en god relation och kunskap om friluftsliv och att det speglade hans undervisning med eleverna. Lärare A och B ansåg att deras relation till friluftsliv var bra och att de hade de grundläggande kunskaperna och intresset för att ge sina elever en god undervisning.

3.6 Vad är syftet lärarna vill förmedla med sina aktiviteter till eleverna?

I intervjuerna undersöktes lärarnas syfte med de valda aktiviteterna. Detta för att få en djupare förståelse för vad som ligger till grund för innehållet de har i lektionerna. Även hur de har tolkat läroplanen. I kursplanens syfte står det att elever ska få ett livslångt lärande och kunna skapa ett intresse för ett fortsatt aktivt liv och för att fortsätta vistas i naturen (Skolverket 2011 s.51). Detta avsnitt kopplas till frågeställningen som rör friluftslivet i förhållande till läroplanen/ kursplanen och vad lärarna har för syfte med friluftaktiviteter.

Syftet med lektionerna för lärare A var att väcka intresse hos eleverna för friluftsliv och visa möjligheterna. Det var även viktigt att få god kunskap om allemansrätten. ”Glädje till friluftsliv anser jag ska prioriteras. Jag vill skapa ett intresse hos eleven för att den ska fortsätta att vara aktiv i naturen.” ansåg lärare B.

Dessutom ville läraren skapa intresse hos eleven för att vistas i naturen som angeläget. Lärare C svarade att syftet de hade med aktiviteterna var att skapa trygghet i vistelsen naturen. Man vill skapa en god grund hos eleverna. I den här frågan tyckte läraren på glesbygdsskola D att det var viktigt att få eleven att ”ta in rummet”. Syftet är att få eleven att känna en relation till naturen och inte ha några krav på prestation. Ett annat syfte är att eleven ska reflektera över vad de just varit med om.

3.6.1 Vad är viktigast att förmedla, god kunskap eller upplevelse?

Lärare A svarade att upplevelsen ska stå i centrum, de ska se att Sverige är unikt och kunna se möjligheterna att bedriva friluftsliv. Det är även viktigt att ha kunskap om vad man får och inte får, t ex. när man får gå på andras ägor. Lärare B svarade också att upplevelsen ska stå i centrum men när det kommer till säkerhet så är det kunskapen som är viktigast. Här svarade lärare C att båda var lika viktiga. Läraren ansåg att det är en symbios för att eleverna ska få en god grund. Lärare D tyckte upplevelsen. Får eleverna en god upplevelse får de förhoppningsvis också viljan att tillägna sig goda kunskaper.

3.7 Hur man ska få elever att fortsätta att vistas i naturen och vara fysiskt aktiv?

Läraren A ansåg att man ska lära eleven att förstå hur lättillgängligt naturen är. Man skall även ge kunskaper kring vad som gäller och inte. Även ha kunskaper om vad som behövs för att kunna vara säker och klara sig i naturen tyckte läraren. Lärare B svarade ”En god första upplevelse är viktigt för att kunna sätta ett bra spår hos eleverna.”

Läraren berättade också att han stött på elever som aldrig varit i någon skog förut. I denna fråga svarade lärare C att man ska sträva efter att få eleverna att känna glädje och lust. Man ska inte heller ha några krav på prestation. Här svarade lärare D att eleven bör reflektera över tillvaron och miljön de är i. Eleven ska känna ett så lustfyllt lärande som möjligt. Läraren säger också att han har en mycket positiv erfarenhet av friluftsliv och vill gärna dela med sig av sina upplevelser till eleverna. Visar läraren att han/hon gillar att vistas i naturen och pekar på möjligheterna ser också eleverna det.

4. Analys

4.1 Läroplansteori

Denna analys består av två avsnitt som är bearbetade utifrån våra tre teoretiska perspektiv: läroplansteori och ramfaktorteori. Vi ska försöka tolka resultatet av de svar vi fått kopplat till teoriernas olika perspektiv. En av våra frågeställningar är att ifrågasätta lärares upplevelser av skiftet till den nya läroplanen och deras relation till innehållet av Lgr 11, med inriktningen mot friluftsliv. Till denna del valde vi att ta fram läroplansteorin för att kunna jämföra resultatet av vår undersökning. Läroplansteorin är ett teoretiskt perspektiv som handlar om hur läroplaner uppstår och ser ut och hur stoffet/innehållet ser ut i kursplaner. Denna teori bygger på att läroplaner och undervisning granskas utifrån flera perspektiv exempelvis ämnesfokus, samhällsfokus, undervisningsprocessen, läromaterial och läraren i fokus. (Linde . 2011 s.9-18) Tillsammans utgör de olika förklaringar till hur läroplanen påverkas av flera faktorer, och vi har valt att inrikta oss på lärarfokuset. Som vi tidigare har nämnt så skedde det ett skifte av läroplaner från Lpo94 till dagens Lgr11. Vi började med att fråga våra intervjupersoner om de noterat en förändring och vad de hade upplevt vara de största skillnaderna. De hade alla lagt märke till att läroplanerna skiljer sig ifrån varandra. Eftersom arbetet är inriktat mot friluftslivsundervisningen som är en av de tre centrala delarna i innehållet valde vi att gå djupare in på det. Samtliga lärare hade även uppmärksammat att friluftslivet har fått större utrymme och alla menade det var en bra förändring.

En av anledningarna till varför vi ville göra detta arbete är för att se hur lärare tolkat och skapat sitt innehåll inom friluftslivet utifrån Lgr11. Enligt läroplansteorin kan man översätta detta till hur lärare transformerar/realiserar läroplanen till sin undervisning. I Det ska ni veta! (Linde. 2011 s. 17) så beskriver författaren att *"Vad läraren vill få ut med sitt liv och sin undervisning betyder mycket för stoffurvalet"*. Alltså att lärarens relation till friluftsliv och vad de vill uppnå med sitt arbete har en mycket central roll i undervisningen. Något som lärare C även påpekade när vi frågade om hans relation till friluftsliv i allmänhet. Han hade en mycket begränsad erfarenhet av friluftsliv, som i stort sätt bestod av det han fick i sin utbildning på Gymnastik och Idrottshögskolan. Han motiverade att han aldrig fått uppleva friluftsliv under sin uppväxt och därför inte haft den nära relationen till det undervisningsområdet. Lärare D som beskrev att han alltid haft ett stort intresse av friluftsliv och därför hade byggt upp ett välutvecklat friluftsliv. Man kan då se lärare C och lärare D

som varandras motsats. Lärare A och B beskrev sig ha en måttlig erfarenhet av friluftsliv och att intresset fanns men förutsättningarna för vad de ville undervisa i saknades. Lärare B, C och D har utbildas på- Gymnastik och Idrottshögskolan, men deras relation till friluftsliv skiljer sig. Alltså betyder det att även om de alla utgår från samma utbildning så styrs de i sin prioritering och innehållet av deras personliga relation och intresse till friluftsliv. Men även vilka praktiska förutsättningar de har att kunna bedriva friluftsliv på sina lektioner.

4.2 Ramfaktorteorin

Ramfaktorteorin är en av våra teoretiska utgångspunkter som vi valt att ta med i vår analys kring arbetet. Den handlar om hur olika faktorer kan ligga till grund för vad som händer och vad som väljs att undervisas i under en idrottslektion. Lektionerna i skolan är mycket begränsade dels för att det är för korta lektioner, dels för få eller för många elever. Det kan också spela roll vad för material man har att tillgå. Ramfaktorer är alltså de förutsättningar man har att genomföra och planera en lektion. Dessa ramfaktorer: tid och elevantal har även betydelse för hur resultatet av undervisningen kommer att se ut (Lindblad. Et- al. 1999 s.98). Kopplar vi denna teori till våra frågeställningar så har det att göra med hur undervisningen ser ut i praktiken jämfört med vad som står i läroplanen/ kursplanen. Gemensamt svarade lärarna att tiden var knapp för att kunna lägga upp en friluftslivlektion. Denna faktor är inget lärarna kan bestämma själva. Det är ett politiskt beslut och sätts av ledningen (1999 s.98). Längden på lektionerna ligger allt mellan 40- 60 minuter per lektion i de skolor vi har undersökt. De två stadsskolorna ansåg att de inte kunde ta sig någonstans för att bedriva friluftsliv under standardlektion då tiden inte räckte till. Landsbygdsskolorna svarade däremot att de hade all möjlighet till friluftsliv under lektionstid men de önskade även mer tid till det. Lärare B vid en av stadsskolorna svarade att det inte fanns någon tid till friluftsliv och att ledningen på skolan inte ville lägga ned mer tid. Läraren säger så här: *"Vi har inga idrottliga rektorer som vill ge oss tillräckligt med stöd."* Det är även svårt att få schemabrytande lektioner där man samarbetar med andra ämnen för att få mer tid till friluftsliv. Det här är upp till ledningen på skolorna att bestämma. Det resultat friluftsmomentet ger efter exempelvis en termin beror mycket på de politiska beslut som bestämts. *"Uttryckt på ett annat sätt kan man se ramfaktorteorin som en modell för att undersöka konsekvenser av politiska beslut om utbildning och undervisning."* (1999 s.98). Detta citat beskriver hur man kan med hjälp av de olika ramfaktorerna dra en slutsats av hur de politiska besluten formar skolans friluftslivundervisning. Lärarna tyckte att friluftsliv har fått större plats med den nya läroplanen,

Lgr11 jämfört med den förra, Lpo94. Men mer tid för friluftsliv har de inte fått vilket då blir problematiskt när de ska få in alla kriterier för friluftsliv i undervisningen.

En faktor som ingår i ramfaktorer är gruppens storlek. Det var ingen av lärarna på skolorna som sa någonting om storleken på grupperna. Det tolkar vi som att det inte hade någon större inverkan på lektionens friluftsinnehåll.

Miljö/ material är en ramfaktor som hade störst inverkan på undervisningsinnehållet.

Tydligaste skillnaden var mellan landsbygdsskolorna och stadsskolorna. Lärarna i landsbygdsskolorna svarade båda att de hade bra förutsättningar att bedriva friluftsliv i närområdet till skolan. Medan skolorna inne i storstaden svarade båda att de hade dåliga förutsättningar. Man kan då tänka sig med de kriterier som elever ska uppfylla idag att alla skolor skall ha samma förutsättningar. Om vi kopplar till vad Lindblad, Linde och Naeslund har skrivit så är det ramfaktorer och processen tillsammans som bildar lektionens resultat (1999 s.98). Vilket betyder att om stadsskolorna som har dåliga ramfaktorer vad gäller miljön kommer få ett sämre resultat av undervisningen än vad skolorna på landsbygden kommer att få. Däremot kan det vara många andra faktorer som kan ligga till grund för att vissa skolor kan ha bättre friluftsliv undervisning än andra. Med det resultat vi har fått ut så kan vi dra slutsatsen att elever på landsbygden har bättre förutsättningar till en bra friluftsliv undervisning.

Vi analyserar utifrån det resultat vi fått fram vad som skiljer sig i undervisningen mellan stadsskolorna och landsbygdsskolorna så är det framförallt mängden av praktiserat friluftsliv. Läraren på skola A berättade att de hade mycket teoretiska genomgångar och undervisning i friluftsliv. Lärare D som verkade på landsbygden berättade att de hade friluftsliv året runt. Det här beror mycket på ramfaktorer. På skola A har man accepterat och fått anpassa sig efter de tillgångar de har till friluftsliv. Då har man fått göra det bästa av situationen och valt att ha mer teori.

5. Diskussion

Syftet med denna uppsats var att undersöka hur friluftslivet ser ut i skolorna idag. Studien lyfter fram hur friluftslivundervisningen ser ut i förhållande till den nya läroplanen. En undersökning har gjorts ur lärares perspektiv och tankar i hur de upplever Lgr 11 i förhållande till Lpo 94. Lärares syfte med det valda lektionsinnehållet och deras möjlighet till att bedriva friluftsliv kommer att diskuteras. Här kommer diskussion ta fram det viktigaste ifrån resultatet och klargöra vad som framkommit.

Utvecklingen av friluftslivundervisningen är något som är viktigt att följa upp. Från att ha varit ett sparsam del i Idrott och Hälsa står vi nu inför en stor förändring i detta ämne. Enligt intervjuerna har vi fått uppfattningen om att ämnet fortfarande ligger i en utvecklingsfas. Det är andra aktiviteter som tar mer plats t ex. bollspel vilket Meckbach trycker på (2004 s. 90). Alla lärare ansåg att de önskar mer tid för ämnet friluftsliv. Vad är då anledningen till att friluftsliv är det som är mindre prioriterat i skolan? Den responsen vi fick från lärarna på stadsskolorna var att de inte hade de naturnära förutsättningarna för att bedriva friluftsliv. På landsbygden svarade lärarna att det var tiden som begränsade friluftslivundervisningen. De landsbygdskolor som hade nära till natur pratade även om ramfaktorer som tid och stöd av ledningen. Det framgick att mycket av friluftslivundervisning ligger på lärarens intresse och ansvar. Detta är något som också uttrycks i boken *Lärande i friluftsliv* (Lundvall S. 2011, s 13), att lärare idag ser problem i att hitta tid och ha tillräckligt med resurser. Även både lärares och elevers ovana och osäkerhet att nyttja naturen inom fysisk aktivitet och upplevelser. Majoriteten av vår litteratur poängterar författarna att momentet friluftsliv ingår alldeles för lite i ämnet Idrott och Hälsa. Detta har nu resulterat till att styrdokumentet i Lgr 11 markerar att vi måste göra en förändring och våga ge detta mer tid och energi.

Personligen anser vi att om friluftsliv har tagit så stor del i den aktuella läroplanen idag måste man även få förutsättningarna till att göra det till verklighet. Våra intervjuer visar tydligt hur lärarna kämpar med att få in friluftsliv i undervisningen för att kunna beröra alla läroplanens kunskapskrav. Tidigare har vi diskuterat vad som är den största faktorn till att friluftsliv är svårt att sätta in i ett lektionsinnehåll. Något som lärarna diskuterade mycket kring var bristen på tid eller miljö. I artikeln *Friluftsliv: a contribution to equity and democracy in Swedish Physical Education?* lyfts fram att det är lärares inställning till friluftsliv att de uppfattar det som begränsat och svårt att hitta möjligheterna till det. (Backman 2011)

Friluftsliv har blivit allt mer ”sportifierat” anser Backman dvs. att aktiviteterna oftast är sporter som väljs att ha utomhus. Något vi lade märke till var att alla valde att prata om ämnet orientering, vilket vi anser är en sport som bedrivs i natur. Den går alltså under den kategori som Backman anser har tagit större plats i friluftundervisningen (Backman E. 2011 s.271). Det var endast en av de fyra skolorna som inte hade krav på prestation i själva orienteringsundervisningen, detta genom att ta bort tävlingsmomentet. De andra lärarna ansåg att tävling och rangordning inte var något att använda sig av förutom i orienteringsmomentet. Framförallt stadsskolorna har orienteringstävlingar som praktiska examinationer. Detta kan vara ett tecken på att de har så lite friluftundervisning att de behöver något konkret för att kunna bedöma eleverna.

Backman skriver att det är för stort fokus på teknisk kompetens i utomhuspedagogiken (2011 s.271). Det som ska fokuseras på är upplevelsen och rekreationen i friluftsliv och utevistelse. Arnegård talar för att lärare bör lyfta fram mer äventyrspedagogik och problembaserat lärande (2011 s.78). Han anser att det är ett bra redskap att använda sig av för att lära elever praktiska kunskaper, exempelvis laga mat, bygga vindskydd och göra upp eld. Några lärare hade som mål att ge eleverna trygghet och praktiska kunskapen för att vistas i naturen. Dock var det ingen av lärarna som tog upp att de använder sig av äventyrspedagogik vilket innebär (2011 s. 82) att läraren bör bygga ett äventyr i naturen då naturen inte är ett äventyr i sig. Arnegårds andra idé är att lärare bör använda sig mer av exklusivt friluftsliv i undervisningen.

Studierna *Friluftsliv: a contribution to equity and democracy in Swedish Physical Education?* och *Friluftssport och Äventyrsidrott* står i motsats till varandra. Backman poängterar i den förstnämnda artikeln att fokus i skolans friluftundervisning ska ligga på rekreation i naturen. Medan Arnegård lyfter fram att man ska ha mer äventyr och extremsporter i undervisningen för att skapa ett intresse hos eleverna. Dock är detta ett problem då vi kan konstatera i dagsläget räcker varken tiden eller de ekonomiska förutsättningarna till för att bedriva ett mer exklusivt friluftsliv. Lärare A som tidigare hade möjlighet till att göra skidresor med sina elever har idag tvingats ta bort detta från undervisningen på grund av brist av stöd.

I boken *Friluftsliv Natur, samfund och pedagogik* av Peter Bentsen (2009 s.42) tas friluftssport upp. Här är friluftssport inriktat på tävling och prestation vilket sker ”mot” naturen. Vår uppfattning är att denna kategorisering av friluftsliv är det som tar mest plats i

undervisningen i skolan. De flesta hade gemensamt att orientering var prestationsinriktat och hade även tävlingar i det. Nästa kategorisering av friluftsliv var friluftsturism. Här är fokus på rekreation och sker ”i naturen”. Här har eleverna tid till att vistas i naturen och hinna ”ta in rummet”. Denna kategorisering vill vi koppla till Backmans tänkande kring hur friluftsliv ska se ut i skolan.(Backman 2011 s.270-271) Här är allt fokus på prestation och tävling borta. Sista kategoriseringen som Bentsen lyfter fram är friluftsliv. Här strävar man efter en identifikation med sig själv i naturen. Detta sker ”med” naturen och man vill skapa en relation med den. Vi kunde tydligt se hur lärare D styrde in sin undervisning under denna kategori. Han ville få eleverna att skapa en relation med naturen genom att vistas där utan några krav på prestation.

Friluftsliv kan delas in i tre kategorier. Dessa tre är friluftsliv, friluftsturism och friluftssport (Larsson H. & Meckbach J. 2010 s. 141) och stämmer överrens med de kategorier Bentsen lyfte fram i sin bok Friluftsliv natur, samfund och pedagogik. Idrottsdidaktiska utmaningar tar upp precis som Bentsen om relationen med naturen. Sker det med, i eller mot naturen. Elever ska på egen hand våga vistas i naturen genom att man som lärare skapar en positiv upplevelse i naturen hos dem (2010 s.155). Det poängteras hur viktigt det är med kunskaper om miljön och naturen hos eleverna. Detta för att de ska känna en trygghet att vistas i naturen och även förstå nyttovärdet av en bra miljö. Vi upplevde att lärarna ansåg att en förändring med den nya läroplanen var att det blivit allt mer teoriskt med ämnet. Lärare A berättar för oss hur han har tagit in mer teori om just säkerhet i naturen och kunskaper för att kunna klara sig på egen hand i naturen.

Engströms praktiker handlar om hur lärare kan välja samma aktivitet men har olika syften med dem. I boken Idrott som social markör skriver Engström om fyra praktiker: utmaning och äventyr, färdighetsinlärning, estetisk verksamhet och rörelse- och koncentrationsträning (1999 s.36). Vi kopplar detta till två av våra frågeställningar. Den som handlar om hur friluftsliv ser ut i praktiken jämfört med kursplanen och om undervisningen ser annorlunda mellan glesbygden och i staden.

I intervjun hade vi frågor om vad lärarna hade för syfte med lektionerna. Var det upplevelsen eller var det kunskapen som prioriterades hos eleverna. De flesta svarade att upplevelsen var den viktigaste utgångspunkten då man planerade lektioner. Men det var även kunskap om säkerhet som var viktigaste för eleverna tyckte framförallt lärare B. Det är svårt att veta vad

lärarna har för syfte i förhållande till de praktiker Engström lyfter fram. Vår uppfattning av vad lärarna hade för syfte med exempelvis orientering var det färdighetsinläring. Här krävs det av eleverna att lära sig kartan och kunna orientera i okänd miljö. Det är ett kunskapskrav. Lärare A ansåg att friluftsliv har blivit allt mer teoretiskt då man ska kunna allemansrätten, säkerhet vid nödsituationer med mera. Detta bidrar till att färdighetsinläringen står i centrum för de olika praktiker som benämns. Alla lärare svarade att upplevelsen var bland det viktigaste man ville förmedla till eleverna. Här behöver praktiken utmaning och äventyr blandas in. Lärare D berättade att eleverna skulle behöva ett så lustfyllt lärande som möjligt för att skapa ett intresse för friluftsliv. En upplevelse är ofta baserat på ett äventyr. Det är ofta något man upptäcker och inte har gjort tidigare. Lärare B berättade att det fanns elever på skolan som aldrig varit i någon större skog tidigare. Det gör att första upplevelsen är extra viktig. Här spelar praktiken utmaning och äventyr roll. Läraren bör skapa äventyr i sin undervisning vilket bidrar till en god förstaupplevelse av friluftsliv. Praktiken om estetisk verksamhet kan vi inte riktigt svara på om lärarna har tagit hänsyn till.

Den sista praktiken som har med friluftslivssammanhang nämner Engström rörelse- och koncentrationsträning. Ingen av lärarna har angivit denna praktik som syfte i de aktiviteter de valt.

Sammanfattningsvis står färdighetsinläring i centrum men med ett perspektiv på att lära sig genom upplevelse.

Genom att ha studerat relevant litteratur och jämfört med det våra intervjupersoner har berättat, kan vi dra slutsatsen att friluftsliv är under utveckling och att det har mycket kvar till att bli ett av de större momenten i Idrott och hälsa. Många lärare har fortfarande problem med att sätta in friluftsliv i sin undervisning. Man ska få med alla kunskapskrav och även göra det så lustfyllt som möjligt för eleverna. Vår upplevelse av ämnets problematisering är att det fortfarande är svårt att sätta en tydlig benämning på vad det är.

5.1 Sammanfattning

En annan av frågeställningarna var att undersöka lärares tankar och åsikter i samband med skiftet från Lpo 94 och Lgr 11. Alla lärare utom lärare D tyckte att förändringen hade varit positiv. De tyckte att målen och kraven hade blivit tydligare och mer konkreta i Lgr 11 till skillnad från Lpo 94. Lärare D tyckte däremot att den nya läroplanen var för styrd och att han hade svårt att bedriva speciellt friluftsliv som han tidigare hade gjort. Han kände att han måste lägga mer tid på alla de krav som stod i läroplanen istället för att utföra de friluftaktiviteter som han haft förut. En annan förändring som Lärare A och B uppfattat som stor är att det administrativa arbetet har ökat för lärarna, vilket medför en stor press. Båda lärarna tyckte även att friluftsliv har blivit mer teoretiskt. Kanske är detta ett resultat av bristen på naturnära miljöer som gör att stadsskolor tvingas att införa mer teori i undervisningen.

Mycket av dagens forskning tyder på att friluftsliv har varit en mindre prioritet inom undervisningen i Idrott och Hälsa. Erik Backman (2011 s.271) konstaterar att friluftslivet fått en stor del i den nya läroplanen. Trots detta finns det fortfarande ett problem bland lärare att de upplever friluftsliv som ett moment som är svårt att genomföra. Alla lärare önskade att de kunde utföra mer friluftsliv men problemet var att de var begränsade av ramfaktorer. Av det innehåll som friluftsliv har idag så kom vi fram till att orienteringen var den mest utvecklade. Men många andra aktiviteter som främst sker i vinterfriluftsliv var ett gemensamt område som är försummat.

En av våra frågeställningar som vi haft var att jämföra med hur undervisningen ser ut i praktiken i jämfört med läroplanen. Som vi tidigare nämnt så är friluftsliv en av de tre centrala delarna i kursplanen. I läroplanen står det klart och tydligt vad som ska ingå i friluftundervisningen. När vi intervjuade lärarna frågade vi främst om: orientering, kulturella traditioner, is-vett. Vi kom fram till att lärarna jobbade praktiskt med aktiviteter inom orientering och kulturella traditioner ex skridskoåkning. Endast lärare D utförde nödsituationer i samband med is praktiskt, de andra hade teoretiska genomgångar för att stimulera de kunskaper som krävs av eleverna.

Lärarnas syfte med friluftundervisningen var att skapa en positiv upplevelse av friluftsliv hos eleverna. Det var även viktigt att eleverna ska ha kunskap om säkerhet kring friluftsliv.

Sista frågeställningen var om undervisningen i friluftsliv skiljer sig från glesbygdskolor och stadsskolor. Resultatet i vår undersökning var att undervisningen präglades mycket av miljöns ramfaktorer i undervisningen. De skolor som låg på landet hade mycket bättre möjligheter att bedriva friluftsliv eftersom de hade närhet till natur. Stadsskolorna hade en svårighet till att de inte hade samma goda miljö att bedriva friluftsliv. Men även om skolorna hade olika förutsättningar så tycker vi att de hade liknande innehåll av aktiviteter.

5.2 Metoddiskussion

Intervju är den metod valdes för att få ut den information som behövdes. Vi tycker att det har varit en relevant metod då bra material insamlats. Frågorna var fasta och alla intervjupersoner svarade på samma frågor. Det eventuella problemet vi kunde stöta på var att vi inte fick svar på det vi ville. Intervjupersonerna kunde komma bort från frågan och prata om annat. Det var inget större problem då vi förde in det lätt på temat igen. Detta hade kunnat förbättras om frågorna hade mejlats ut innan intervjun utfördes. Något som gick mindre bra var att vi fick tag i våra intervjupersoner sent. Det var många avslag från andra lärare vilket gjorde att vi inte kunde få tag i de skolorna så snabbt som önskat. Vi hade kunnat tänka på detta och vara ute i god tid för att vara säkra på att få tag i skolorna. Tur i oturen fick vi svar från tre av fyra lärare under samma dag och fick göra intervjuerna inom en veckas tid. I studien tar vi hänsyn till tre perspektiv, lärarperspektivet, perspektiv ur glesbygden samt storstaden.

Vi undersöker hur lärare ser på friluftsliv och hur de lägger upp sina friluftslivslektioner, samt om det är någon skillnad mellan en skola i storstaden jämfört med glesbygden. Skillnader har kunnat urskiljas, vilket har varit bra för att kunna diskutera kring det. Hade vi önskat så hade gärna mer tid funnits till att kunna göra en större studie. Det vill säga att fler lärare på andra skolor hade valts att intervjuats.

5.2.1 Förslag på vidare forskning

Eftersom denna studie är för liten för att dra några generella slutsatser behövs en utökad undersökning. Förslagsvis kan det vara att göra intervjuer med fler idrottslärare eller komplettera med observationer. Observationerna hade kunnat utföras på en friluftsläktion för att då se hur läraren arbetar med det i undervisningen. Om fler intervjuer skulle göras skulle vi få fler tankar kring frågorna, vi hade då kunnat analysera mer och kanske dra en tydligare slutsats.

6. Käll- och litteraturförteckning

Tryckta källor

- Backman E. (2011) *Journal of Curriculum Studies; Friluftsliv: a contribution to equity and democracy in Swedish Physical Education? An analysis of codes in Swedish Physical Education curricula*. Volume 43, Issue 2 s. 271- 276
- Bentsen P. (2009) *Friluftsliv – Natur, Samfund og Paedagogik* Köpenhamn: Munksgård Danmark s.41, 56-57
- Bjereld U. at el. (2009) *Varför vetenskap?* Malmö: Holmbergs AB s.115
- Engström L. (1999) *Idrott som social markör* Stockholm: HLS förlag s.32, 34-38
- Johansson B. och Svedner P.(2010) *Examensarbetet i Lärarutbildningen* Uppsala: Kunskapsföretaget AB s.22
- Jönsson A. (2011) *Lärande bedömning 2:a upplagan* Lund: Gleerups utbildning AB s.137-144
- Larsson H. och Redelius K. (2004) *Mellan nytta och nöje* Stockholm: Edita Norstedts Tryckeri s. 81, 90, 172-173
- Larsson H. och Meckbach J. (2010) *Idrottsdidaktiska utmaningar* Stockholm: Liber AB s.141-144, 155, 217- 231
- Lindblad S, Linde G. och Neaslund L. (1999) *Ramfaktorteorin och praktiskt förnuft* Pedagogisk forskning i Sverige. Göteborgs universitet s. 97-98
- Linde G. (2011) *Det ska ni veta!* Upplaga 2:8 Lund: Studentlitteratur AB s.9-18
- Linde G. (2012) *Det ska ni veta!* Upplaga 3:1 Lund: Studentlitteratur AB s. 100
- Lundvall S. (2011) *Lärande i friluftsliv* Göteborg: Litorapid Media AB s.13, 16, 22
- Patel R. och Davidsson B. (2003) *Forskningsmetodikens grunder – att planera, genomföra och rapportera en undersökning* Lund: Studentlitteratur s. 101, 121-122
- Patel R. och Davidsson B. (2011) *Forskningsmetodikens grunder – att planera, genomföra och rapportera en undersökning* uppl. 4:1 Lund: Studentlitteratur s.81-82
- Sandell K, Arnegård J. och Backman E. (2011) *Friluftssport och äventyrsidrott* Lund; Studentlitteratur AB s. 67, 78, 82
- Skolverket (2011) *Kommentarmaterial till kursplanen i idrott och hälsa* Norstedts juridik: Stockholm s.18
- Skolverket (2011) *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011* Stockholm; Edita s. 18, 51-54

Skolverket (1996) *Grundskolan kursplaner, betygskriterier* Upplaga 1:1 Stockholm: Norstedts Tryckeri AB s. 49

Trost J. (2011) *Kvalitativa intervjuer* Upplaga 4:3 Lund: Studentlitteratur AB s.32

Elektronisk källa

Gymnastik- och idrottshögskolan (2013) *Rånäsdokumentet* Tillgänglig:

<http://www.gih.se/Global/2_utbildning/skriva_uppsats/Ranasdokumentet.pdf> [2013-08-30]

Nationalencyklopedin (2013) *Storstad* Tillgänglig:

<http://www.ne.se/sve/storstad?i_h_word=storstad> [2013-10-21]

Bilaga 1

Litteratursökning

Syfte och frågeställningar:

Syftet med uppsatsen är att undersöka hur friluftslivet ser ut på lektionerna i grundskolans årskurs 7-9. Det undersöks även eventuella skillnader i undervisning av friluftsliv i storstads- och glesbygdsskolor. Studien undersöker vad läraren har för syfte med valda aktiviteter samt vad de upplever är de största skillnaderna från den aktuella läroplanen Lgr 11 och den förra läroplanen Lpo 94.

- Hur upplever lärare skillnaden mellan den tidigare läroplanen (Lpo94) och den nuvarande (Lgr11)?
- Hur ser undervisningen i friluftsliv ut i skolan i praktiken jämfört med i läroplanen/kursplanen?
- Vad kan lärare ha för syfte med det valda innehållet i friluftsupervisningen?
- Hur ser undervisningen i friluftsliv ut på en skola i glesbygden jämfört med en skola i storstaden?

Vilka sökord har du använt?

Friluftsliv, friluftsliv i skolan, Physical education, ramfaktorer, läroplansteori, idrottspraktiker, Lgr 11,

Var har du sökt?

GIH:s bibliotekskatalog, Ebsco, GIH: DiVA, Google Scholar, Nationalencyklopedin

Sökningar som gav relevant resultat

Ebsco: Physical education* Friluftsliv
Google Scholar: Friluftsliv, Ramfaktorteori,
GIH:s bibliotekskatalog : Friluftsliv, Lgr 11, Läroplansteori, Idrottspraktiker

Kommentarer

Det har gått bra att finna relevant litteratur då vi har ett så brett ämne. Det svåra har varit att finna teorier som är inriktade på friluftsliv i undervisningen. Att finna internationella artiklar inriktade på friluftsliv har varit svårt då friluftsliv är mer behandlat nationellt.

Bilaga 2

Intervjumall

Syfte och frågeställningar

Syftet med uppsatsen är att undersöka hur friluftslivet ser ut på lektionerna i grundskolans årskurs 7-9. Det undersöks även eventuella skillnader i undervisning av friluftsliv i storstads- och glesbygdsskolor. Studien undersöker vad läraren har för syfte med valda aktiviteter samt vad de upplever är de största skillnaderna från den aktuella läroplanen Lgr 11 och den förra läroplanen Lpo 94.

- Hur upplever lärare skillnaden mellan den tidigare läroplanen (Lpo94) och den nuvarande (Lgr11)?
- Hur ser undervisningen i friluftsliv ut i skolan i praktiken jämfört med i läroplanen/kursplanen?
- Vad kan lärare ha för syfte med det valda innehållet i friluftsupervisningen?
- Hur ser undervisningen i friluftsliv ut på en skola i glesbygden jämfört med en skola i storstaden?

Allmänt

Hur länge har du undervisat i idrott och hälsa?

Vart utbildade du dig?

Läroplan

Har du noterat någon förändring i samband med skiftet till den nya läroplanen Lgr11?

Vad upplever du har tagit större plats i den nya kursplanen jämfört med Lpo 94?

Har du gjort några förändringar i ditt lektionsupplägg och din planering med den nya läroplanen?

Friluftsliv

Vad har du för erfarenheter av friluftsliv?

Vad är friluftsliv för dig?

Friluftsliv har tagit allt större plats i kursplanen, vad anser du om det?

Hur mycket utrymme tar friluftsliv i din undervisning?

Vilka tider på året utövas friluftsliv av dina elever?

Har ni friluftsdagar? Hur lägger du i så fall upp en friluftsdag?

Vilka aktiviteter väljs i friluftsupervisningen?

Tycker du att du har goda förutsättningar att utföra friluftsliv på dina lektioner?

Tycker du att du har tidsmässigt möjlighet att utföra friluftsliv som du vill?

Har du goda förutsättningar att nyttja den miljö som finns omkring skolan för friluftsliv?

Vilka friluftsupvisiteter uppskattar dina elever?

- Har det någon betydelse för dig när du planerar lektionerna?

Enligt Lgr11 ska eleverna kunna planera och organisera friluftsliv. Hur har du tolkat detta och arbetat med det i skolan?

Vad betyder kulturella traditioner inom friluftsliv och utevistelse för dig

- Vad betyder det för skolan du arbetar på?
- Hur arbetar du med det med eleverna?

Vad tycker du är viktigt att lära ut i is-vett och nödsituationer under vintertid?

- När och hur arbetar eleverna med detta?
- Hur ofta arbetar ni med det?

Hur ser orienteringsundervisningen ut?

Lärande och syfte

Av de aktiviteter du valt att använda dig av i friluftsupervisningen, vad är syftet du vill förmedla till eleverna?

Hur arbetar man för att eleverna ska få en upplevelse av friluftslivet tycker du?

Vilka praktiska kunskaper tycker du dina elever bör ha?

Vad tycker du är viktigast? Att dina elever får god kunskap om friluftsliv eller att upplevelsen står i centrum?

Vad tycker du om tävling och rangordning inom friluftsliv och utevistelse?

- Är det något att använda sig av?

Ett syfte med ämnet Idrott och Hälsa är att skapa ett intresse hos eleven för att vistas i naturen.

- Vad tror du kan få eleverna att vilja fortsätta vistas i naturen och vara fysiskt aktiv?